

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia III. Et quatuor facies uni, & quatuor pennæ uni. Et pedes eorum
pedes recti, planta pedis eorum quasi planta virtuli, & scintillæ quasi
aspectus æris candentis. Et manus hominis sub pennis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

Mat. 19. c quidam diceret : *Hæc omnia custodivi a juventute mea* ; magis dilexit eum. Portant illatas contumelias prædicatores sancti , & nullam ad invicem contumeliam reddunt : sed cum Redemptori nostro diceretur : *Dæmonium habes* ; non injuriam reddidit , sed mansuetè respondit , dicens : *Ego dæmonium non habeo*. Fervent zelo rectitudinis prædicatores sancti : sed Redemptor omnium , flagello de resticulis facto , vendentes & ementes eiecit de templo , cathedras vendentium columbas evertit , & nummulariorum effudit æs. In omne quod fortiter agunt , humilitatem tota intentione custodiunt : sed per Redemptorem nostrum dicitur : *Discite à me , quia mitis sum , & humilis corde*. Persecutores quoque suos diligunt prædicatores sancti : sed ipse auctor omnium ac redemptor in passione positus , pro persecutoribus intercedit , dicens : *Pater ignosce illis , quia nesciunt quid faciunt*. Membra sua ponunt in passione pro fratribus : sed pro electorum vita usque ad mortem se tradidit auctor vita. Dicatur ergo de sanctis animalibus , quòd similitudo hominis in eis est : quia quòd sancta , quòd mira sunt , hoc in eis de specie similitudinis est , id est , de virtute imitationis. Caput quippe omnium nostrum Redemptor noster est. Et per Salomonem dicitur : *Oculi sapientis in capite ejus , stultus autem in tenebris ambulat*. Tunc enim in capite oculos habemus , cum vitam Redemptoris nostri tacita cogitatione conspicimus , cum omnis nostra intentio in ejus imitationem se erigit : ne si vias lucis aspicere oculus mentis neglexerit , statim clausus in tenebris erroris cadat. Ad hujus similitudinem hominis surgere festinabat Propheta , cum diceret : *In mandatis tuis exercebor , & considerabo vias tuas*. Qui enim vias Domini tacite in mente considerat , & se exercere in mandatis illius festinat , quid aliud in femetipso nisi imaginem novi hominis reformat ? Quod quia in sanctorum cordibus incessanter agitur , rectè nunc de animalibus dicitur : *[Similitudo hominis in eis]*. Post hanc verò similitudinem que nunc in moribus tenetur , quandoque ad similitudinem gloriæ pervenitur. Hinc etenim Joannes dicit : *Nunc filij Dei sumus , & nondum apparuit quid erimus*. Scimus autem quoniam cum apparuerit , similes ei erimus. Qui mox unde hoc fieri valeat , adjungit , dicens : *Quoniam videbimus eum sicuti est*. Esse enim Dei , est æternum hunc atque incommutabilem permanere. Nam omne quod mutatur , desinit esse quod fuit , & incipit esse quod non fuit : Dei verò esse , est dissimiliter nunquam esse. Unde ad Moysen dicitur : *Ego sum qui sum*. Et dices filiis Israel : *Qui est , misit me ad vos*. Jacobus quoque ait : *Apud quem non est transmutatio , nec vicissitudinis obumbratio*. Itaque per Joannem dicitur : *Similes ei erimus , quoniam videbimus eum sicuti est* : quia per hoc quòd aspicimus ejus essentiam naturæ , à mutabilitate nostra liberati , figimur in æternitatem. Immutabimur quippe in ipso quem videbimus : quia morte carebimus videndo vitam. Mutabilitatem nostram transcendemus , videndo immutabilitatem. Corruptione nulla tenebimur , videndo incorruptionem. Erit autem tunc similitudo hominis etiam in corporibus nostris. Hinc etenim per Paulum dicitur : *Nostra conversatio in celis est : unde etiam Salvatorem expectamus Dominum Jesum Christum , qui reformabit corpus humilitatis nostre , configuratum corpori claritatis sue*. Erunt ergo tunc electorum corpora claritati Dominici corporis configurata , quæ etsi æqualitatem gloriæ ejus non habent per naturam , similitudinem tamen configurationis ejus habebunt per gratiam. Quia itaque similitudo vitæ ejus nunc in moribus trahitur electorum , & in resurrectione sequitur similitudo æternitatis in mente , quoniam videbimus eum sicuti est : & quia similitudinem quoque illius etiam corpora nostra percipient in configuratione , dicatur rectè de sanctis animali-

bus : *[Similitudo hominis in eis]* Hæc nos in expositionis exordio prælabasse sufficiat , ut loquendi virtus silentio reforta , ad indaganda mysteria que sequuntur , robustior exurgat. Certi etenim sumus quia ipsum , de quo loquimur , habemus adjutorem : qui vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus , per omnia sæcula sæculorum , Amen.

HOMILIA III.

ET quatuor facies uni , & quatuor penna uni. Et pedes eorum pedes recti , & planta pedis eorum quasi planta pedis vituli , & scintille quasi aspectus aris candentis. Et manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus : & facies & pennas per quatuor partes habebant : junctaque erant penna eorum alterius ad alterum. Non revertebantur cum incederent , sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur.

Sancta quatuor animalia , quæ prophetiæ spiritu futura prævidentur , subtili narratione describuntur , cum dicitur : *[Quatuor facies uni , & quatuor penna uni]* Quid per faciem , nisi notitia : & quid per pennas , nisi volatus exprimitur ? Per faciem quippe unusquisque cognoscitur : per pennas verò in altum avium corpora sublevantur. Facies itaque ad fidem pertinet , penna ad contemplationem. Per fidem namque ab omnipotenti Deo cognoscimur , sicut ipse de suis ovibus dicit : *Ego sum pastor bonus , & cognosco oves meas , & cognoscunt me meæ*. Qui rursum ait : *Ego scio quos elegerim*. Per contemplationem verò qua super nosmetipsos tollimur , quasi in aëra levamur. Quatuor ergo facies uni sunt : quia si requiras quid Matthæus de incarnatione Domini sentiat ; hoc nimirum sentit quòd Marcus , Lucas , & Joannes. Si quæras quid Joannes sentiat ; hoc quòd Marcus , Lucas , & Matthæus. Si quæras quid Marcus , hoc quòd Matthæus , Joannes , & Lucas. Si quæras quid Lucas ; hoc quòd Joannes , Matthæus , & Marcus sentit. Quatuor ergo facies uni sunt ; quia notitia fidei , qua cognoscuntur à Deo , ipsa est in uno , quæ est simul in quatuor. Quidquid enim in uno invenis , hoc in omnibus simul quatuor cognosces. *[Et quatuor penna uni]* quia Dei omnipotentis filium Dominum nostrum Jesum Christum simul omnes concorditer prædicant ; & ad divinitatem ejus mentis oculos levantes , pennæ contemplationis volant. Evangelistarum ergo facies ad humanitatem Domini pertinet , penna ad divinitatem : quia in eo quem corporeum aspiciunt , quasi facies intendunt. Sed dum hunc esse incircumscripsum atque incorporeum ex divinitate annunciant , per contemplationis pennam quasi in aëra levantur. Quia itaque una est fides incarnationis ejus in omnibus , & par contemplatio divinitatis ejus in singulis , rectè nunc dicitur : *[Quatuor facies uni , & quatuor penna uni]* Sed quæ virtus esset , si fidem atque contemplationem Domini habentes prædicatores illius , sancta opera non haberent ? Sequitur : *[Et pedes eorum pedes recti]* Quid per pedes , nisi gressus actuum designantur ? Quatuor ergo animalium pedes recti esse describuntur , quia sanctorum Evangelistarum atque omnium perfectorum opera ad sequendam iniquitatem non sunt retorta. Hi autem pedes rectos non habent , qui ad mala mundi que reliquerunt , reflectuntur. De quibus scriptum est : *Canis reversus ad suum vomitum , & sus lotus in volutabro luti*. Dolebat de quibusdam doctor egregius , quòd pedum rectitudinem retrò retorferant , quibus per increpationem

Galat. 4. b tionem dicebat: *Quomodo convertimini iterum ad infirma & egena elementa, quibus de novo servire vultis? Dies observatis, & mensis, & tempora, & annos: timeo vos, ne forte sine causa laboraverim in vobis. Qui alios admonet, dicens: Propter quod remissas manus, & soluta genua erigite, & gressus vestros facite pedibus vestris. Ut verò in eisdem sanctis prædicatoribus vitæ gravitas, fortitudo, atque discretio monstraretur, rectè subjungitur: [*Planta pedis eorum quasi planta pedis vituli.*] Quia enim prædicatorum sancti bonum nomine designantur, docet Paulus Apostolus, legis testimonium exponens: *Non obturabis os bovi trituranti.* In sanctis ergo prædicatoribus planta pedis est vituli, scilicet maturè incedens, & fortis, & divisa: quia unusquisque prædicator & venerationem habet in maturitate, & fortitudinem in opere, & divisionem unguæ in discretionem. Non enim facilè prædicatione ejus accipitur, si levis in moribus esse videatur. Et nulla erit maturitatis ostensio, si contra adversa omnia non adfuerit operis fortitudo. Virtutis autem meritum ipsa fortitudo operis amittit, si discretio in intellectu non fuerit. Ecce enim sacram scripturam legimus: si omnia ad litteram sentiamus, virtutem discretionis amissimus: si omnia ad spiritalem allegoriam ducimus, similiter indiscretionis stultitia ligamur. Legunt enim sacra eloquia prædicatorum sancti, & aliquando in historia litteram suscipiunt, aliquando verò per significationem litteræ spiritum requirunt. Et modò bona facta patrum præcedentium, sicut juxta litteram inveniunt, imitantur: modò quædam quæ juxta historiam imitanda non sunt, spiritaliter intelligunt, & ad profectum tendunt. Quid ergo aliud prædicatorum sancti in suo opere, nisi in pede unguam findunt? De quibus adhuc aptè subditur: [*Et scintilla quasi aspectus æris candentis.*] Aëris metallum valde sonorum est. Et rectè voces prædicantium æri comparantur, quia in omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Bene autem æs candens dicitur; quia vita prædicantium sonat & ardet. Ardet enim desiderio, sonat verbo. Aërs ergo candens, est prædicatio accensa. Sed de candente ære scintillæ prodeunt; quia de eorum exhortationibus verba flammantia ad aures audientium procedunt. Rectè autem prædicatorum verba scintillæ appellatæ sunt, quia eos quos in corde tetigerint, incendunt. Considerandum quoque est, quòd scintillæ subtiles sunt valde & tenues: quia cum prædicatorum sancti de cælesti patria loquuntur, non tantum valent aperire verbo, quantum possunt ardere desiderio. Ex eorum ergo lingua quasi quædam ad nos scintillæ veniunt; quia de cælesti patria in eorum voce vix tenuè aliquid cognoscitur, quod tamen ab eis non tenuiter crematur. Neque enim cælestem gloriam aut tantam videre sufficiunt, quanta est: aut tantum loqui prævalent, quantum vident. Candens ergo æs scintillas projicit, quando vix tenuiter prædicator loqui sufficit hoc, unde ipse fortiter ignescit. Divina autem pietate agitur, ut ex ipsis scintillis tenuissimis audientis animus inflammetur; quia sunt quidam, qui dum parva audiunt, majore desiderio replentur: & inde perfectè in Dei amore ardent, unde vix tenuissimas verborum scintillas acceperunt. Verbum quippe prædicationis, semen in corde audientis est. Et auditor bonus inde profert postmodum magnam messem scientiæ, unde parvum prius acceperat semen linguæ. Cui rei bene concinit factum in vidua ab Elisæo propheta miraculum, quæ ne duos filios auferente creditore amitteret, propheta dictis obedivit, & ex eo quòd parum olei habebat, per vasa vacua effudit, quæ cuncta post usque ad summum repleta sunt, & ex eorum repletionem mulier à creditoris sui debito est soluta. Quæ videlicet mulier, quam aliam nisi sanctam Ecclesiam signat, duorum populorum, id est, Judæorum & Gentilis quasi duorum filiorum matrem? Quæ prius ex perverso opere per callidi spiritus persuasionem quasi quemdam peccati nummum à creditore acceperat, & duos quos in fide genuit, amittere filios timebat. Sed prophetae verbis, id est, scripturæ sacræ præceptis obediens, ex parvo quòd habebat oleo, vasa vacua infudit: quia dum ab unius ore doctoris parum quid de amore divinitatis multorum vacuæ mentes audiunt, exuberante gratia, unguento divini amoris usque ad summum replentur. Et jam multorum nunc corda, quæ prius fuerant vacua vascula, unguento spiritus plena sunt, quæ ex paucitate olei solummodo infusa videbantur. Quod dum aliis atque aliis datur, & ab auditoribus fides accipitur, Sareptana mulier, videlicet sancta Ecclesia, sub creditoris sui jam debito non tenetur. Sequitur: [*Et manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus.*] Possunt hoc in loco quatuor partes, quatuor mundi regiones accipi, scilicet Oriens, Occidens, Meridies, & Septentrio; quia sanctorum prædicatione auctore Deo in cunctis mundi partibus est egressa. Possamus etiam per quatuor partes principales quatuor virtutes accipere, ex quibus reliquæ virtutes oriuntur, videlicet prudentiam, fortitudinem, justitiam, atque temperantiam. Quas nimirum virtutes tunc veraciter accipimus, cum earum ordinem custodimus. Prima quippe prudentia, secunda fortitudo, tertia justitia, quarta temperantia est. Quid enim prodesse potest prudentia, si fortitudo deficit? Scire etenim cuiquam quod non potest facere, poena magis quam virtus est. Sed qui prudenter intelligit quod agat, & fortiter agit quod intellexerit, jam proculdubio justus est: sed ejus justitiam temperantia sequi debet, quia plerumque justitia, si modum non habet, in crudelitatem cadit. Ipsa ergo justitia verè justitia est, quæ se temperantia freno moderatur, ut in zelo quo quisque fervet, sit etiam temperans; ne si plus ferveat, perdat justitiam, cujus servare moderamina ignorat. Duæ autem sunt sanctorum prædicatorum vitæ; activa scilicet, & contemplativa: sed activa prior est tempore, quam contemplativa, quia ex bono opere tenditur ad contemplationem. Contemplativa autem major est merito, quam activa: quia hæc in usu præsentis operis laborat, illa verò sapore intimo venturam jam requiem degustat. Quid itaque per manus nisi activa, & quid per pennas nisi contemplativa vita signatur? Manus ergo hominis sub pennis eorum est, id est, virtus operis sub volatu contemplationis. Quod bene in Evangelio duæ illæ mulieres designant, Martha scilicet & Maria. *Martha etenim sagebat circa frequens ministerium: Maria autem sedebat ad pedes Domini, & verba ejus audiebat.* Erat ergo una intenta operi, altera contemplationi. Una activæ serviebat per exterius ministerium, altera contemplativæ per suspensionem cordis in verbum. Et quamvis activa bona sit, melior tamen est contemplativa: quia illa cum mortali vita deficit, ista verò in immortalis vita plenius excrescit. Unde dicitur: *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Quia igitur activa minor est merito, quam contemplativa, rectè nunc dicitur: [*Manus hominis sub pennis eorum.*] Nam etsi per activam boni aliquid agimus, ad cælestem tamen desiderium per contemplativam volamus. Unde & apud Moysen activa servitus, contemplativa autem libertas vocatur. Et cum utraque vita ex dono sit gratiæ; quamdiu tamen inter proximos vivimus, una nobis in necessitate est, altera in voluntate. Quis enim cognoscens Deum, ad ejus regnum ingreditur, nisi prius bene operetur? Sine contemplativa ergo vita intrare possunt ad cælestem patriam, qui bona quæ possunt operari, non negligunt: sine activa autem intrare non possunt, si negligunt bona operari quæ possunt. Illa ergo in necessitate, hæc in voluntate est. Illa in*

Luc. 10. g

Ibidem.

D d d d

servitute, ista in libertate. Hinc est enim quod ad
 Exod. 21. a Moysen dicitur: *Si emeris seruum Hebraeum, sex
 annis seruet tibi, in septimo egredietur liber gra-
 tis. Cum quali veste intraverit, cum tali exeat. Si
 habens uxorem, & uxor egrediatur simul. Sin autem
 dederit illi dominus uxorem, & pepererit filios &
 filias, mulier & liberi eius erunt domini sui, ipse
 vero exibat cum vestitu suo. Quod si dixerit seruus,
 Diligo dominum meum, & uxorem ac liberos, non
 egrediar liber: offerat enim dominus diis, & appli-
 cabitur ad ostium & postes, perforabitque aurem eius
 subula, & erit ei seruus in saeculum.* Paulo latius
 testimonium dedimus, ut distinctionem servitutis
 atque libertatis in utraque vita monstraremus. Sed
 onerosum esse non debet, si hoc exponendo exequa-
 mur, unde ista quae diximus, affirmemus. Hebraeus
 enim transiens interpretatur. Et servus Hebraeus
 emittitur, quando unusquisque, qui jam ab hoc sae-
 culo mente transit, servitio omnipotentis Domini
 subditur. Ille etenim verè Deo servire appetit, qui
 ab hoc saeculo mente transire dixerit. Sic Moyses
 transivit, ut videret visum. Sic David cum videret
 Exod. 3. impium exaltatum & elevatum super cedros Libani,
 Psal. 35. transivit, & ecce non erat. Quia iniquorum poten-
 tias esse magnum aliquid fortasse credimus, nisi ad
 permanentis saeculum mente transeamus. Servus verò
 Hebraeus emptus sex annis servire praecipitur, ita ut
 in septimo liber exeat gratis. Quid enim per sena-
 rium numerum, nisi activae vitae perfectio designa-
 tur? quid per septenarium, nisi contemplativa ex-
 primitur? Se x ergo annis servit, & septimo egredi-
 tur liber, qui per activam vitam quam perfectè ex-
 hibuerit, ad contemplativam vitam libertatem transit.
 Et notandum, quod gratis liber egreditur, quia ij
 qui postquam omnia fecerint, dicunt se inutiles ser-
 vos, ita erit ex gratia etiam contemplativa. Cum qua-
 Luc. 17. e li veste intraverit, cum tali exeat: quia omnino ne-
 cesse est ut unusquisque nostrum in hoc quod incipit,
 perseveret, atque usque ad finem operis in ea qua in-
 choavit intentione perduret. Ille quippe ad contem-
 plativam transit, qui in activa vita intentionis suae
 vestem ad deteriora non mutaverit. Et sunt nonnul-
 li, qui priusquam omnipotentis Dei servitio in san-
 cta conversatione socientur, jam bona operari dili-
 gunt. Sunt verò alij, qui bona opera postquam ad
 servitium omnipotentis Dei venerint, discunt. Qui
 ergo operationem bonam & priusquam ad Dei ser-
 vitium veniret, habere studuit, Hebraeus servus
 cum uxore emptus est. Et plerumque is qui talis est,
 potest ad contemplativam vitam transire, & ta-
 men activam non deserere. Unde & illic subditur:
Si habens uxorem, & uxor egrediatur simul. Cum
 eo enim ad libertatem & uxor egreditur, quando is
 qui ad contemplationem pervenit, etiam foris ac-
 tionem boni operis qua prodesse possit aliis, non
 relinquit. Sin autem dominus dederit illi uxorem,
 & pepererit filios & filias, mulier & liberi eius erunt
 domini sui, ipse verò exibat cum vestitu suo. Servo
 empto dominus dat uxorem, cum praedicator quis-
 que eum quem juri omnipotentis Dei mancipave-
 rit, bonae actioni conjungit. Nam & praedicatores
 domini vocantur, sicut Elisaeo prophetae de praedi-
 catore suo dicitur: *Scis quod dominus tuus tollatur à
 te?* Uxor verò servi emptitij filios & filias parit,
 quando bona actio fortes vel teneros fructus gene-
 rat. Sed mulier quae à domino data est, eidem do-
 mino cum filiis remanet, ipse verò servus exit cum
 vestitu suo: quia bona actio, vel ejusdem bonae ac-
 tionis fructus, praedicatoris mercedi reputantur.
 Ipse verò in desiderij sui intentione perdurans, per
 supernam gratiam ad contemplationem liber egredi-
 ditur. Quod si dixerit servus, Diligo dominum meum
 Exod. 21. & uxorem ac liberos, non egrediar liber. Servus do-
 minum suum diligit, quando praedicatoris verba fol-

licita mente custodit. Uxorem quoque amans & li-
 beros, liber egredi recusat, quando activam vitam
 ejusque fructus diligens, transire ad contemplativam
 non vult: quia bona se opera habere in ministerij
 sui servitute considerans, ad libertatis quietem re-
 cusat secedere. Sed offerat enim dominus diis, & ap-
 plicetur ad ostium & postes, & perforet aurem eius
 subula, ut sit ei servus in saeculum. Is enim qui in
 activa disposuit vita perdurare, à domino diis offer-
 tur, quando à praedicatoris suo antiquorum patrum
 dictis inbuitur, qui nobis in via omnipotentis Do-
 mini sacerdotes fuerunt. Atque ad ostium & postes
 tabernaculi ducitur, ut de ingressu caelestis taberna-
 culi altius aliquid audiat, & tremendi judicij diem
 subtiliter agnoscat, ne per bona opera quae facit,
 placere hominibus appetat. Sicque auris ejus subu-
 la perforatur, dum mens illius timoris Dei subtilita-
 te percussitur, ut verbi acumine transfixa, per omne
 quod agit, noverit ingressum regni semper attende-
 re, & quasi ab ostio & poste tabernaculi perforatam
 aurem portare. Qui erit servus in saeculum, ut esse
 post saeculum liber possit. In saeculum etenim servus
 est, qui per activam vitam hominibus servire dispo-
 suit, ut post praesens saeculum ad libertatem veram
 valeat pervenire. De qua per Paulum dicitur: *Quia
 & ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis
 in libertatem gloriae filiorum Dei.* Tunc enim in no-
 bis vera libertas erit, cum ad gloriam filiorum Dei
 adoptio nostra pervenerit. Nunc verò non solum
 activa vita in servitute est, sed ipsa quoque contem-
 platio, qua super nos rapimur, libertatem mentis
 adhuc perfectè non obtinet, sed imitatur, quia illa
 quies intima in aenigmate videtur. Ipsa tamen in
 quantalibet sit contemplationis angustia, activa
 vita jam valde est latior atque sublimior, quae ad
 quandam mentis libertatem transit, temporalia
 non cogitans, sed aeterna. Quia itaque contempla-
 tiva vita ad superiora evolat, & activae vitae longè
 superest quadam, ut ita dicam, dignitate securitatis
 suae, aptè nunc dicitur: *[Et manus hominis sub pen-
 nis eorum.]* Sin verò hoc in loco homo Redemptor
 noster accipitur, manus hominis sub pennis eorum
 est; quia nisi Deus homo fieret, qui mentes praedi-
 cantium ad caelestia sublevasset, illa quae apparent
 animalia, non volarent. Nec immerito manus
 hominis esse sub pennis dicitur, quia de eodem Red-
 emptore nostro scriptum est: *Qui cum sit splendor
 gloriae, & figura substantiae ejus, portansque omnia.*
 Ejus ergo manus corda nostra portat, ejus manus
 in contemplatione nos sublevat. Nisi enim, ut di-
 ctum est, omnipotens Verbum propter homines
 homo fieret, humana corda ad contemplandam
 Verbi excellentiam non volarent. Inde ergo excelsè
 factae sunt hominum mentes, unde inter homines
 apparuit humilis Deus. Dicatur itaque de sanctis
 animalibus: *[Et manus hominis sub pennis eorum.]*
 De quibus adhuc subditur: *[Et facies & pennas per
 quatuor partes habebant, junctaeque erant penne eo-
 rum alterius ad alterum.]* Per quatuor partes facies
 & pennas habent, quia in cunctis mundi regionibus
 praedicantes demonstrant quidquid de humani-
 tate, quidquid de divinitate nostri Redemptoris sen-
 tiunt. Quia dum incarnatum Deum ubique praedi-
 cant, in quatuor mundi partibus faciem demon-
 strant. Dumque eum esse unum cum Patre & Spi-
 ritu sancto annunciant, ubique pennae contempla-
 tionis volant. Quorum pennae junctae sunt alterius
 ad alterum; quia omnis eorum virtus, omnisque
 sapientia, qua ceteros homines contemplationis suae
 volatu transcendunt, vicissim sibi in pace atque
 unanimitate conjungitur. Unde scriptum est: *Qua Iacob. 3. d
 defursum est sapientia, primum quidem pudica est,
 deinde pacifica.* Unde et eisdem suis praedicatoribus Mar. 9. g
 Veritas dicit: *Habete in vobis sal, & pacem habete
 inter vos.* Penna ergo animalium alterius ad alte-

Rom 8. 2

Hebr. 1. a

Qua Iacob. 3. d

Mar. 9. g

rum jungitur, quia sanctorum prædicatorum virtus atque sapientia vicissim sibi in charitatis atque cõcordiæ pace sociatur. Penna autem alterius ab altero divisa esset, si in hoc quod unusquisque in sapientia evolat, habere pacem cum altero recularer. Sequitur: [*Non revertentur cum incederent, sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur.*] Pennata animalia, videlicet prædicatorum sancti, cum incedunt, minimè revertuntur; quia sic à terrenis actibus ad spiritalia pertranseunt, ut ad ea quæ reliquerunt, ulterius nullatenus reflectantur. Quasi enim per quamdam viam eis incedere, est mente ire semper ad meliora.

Quò contrà de reprobis dicitur, quia reversi sunt corde in Ægyptum. Per semetipsam Veritas dicit: *Nemo mittens manum in aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei.* Manum quippe in aratrum mittere, est quasi per quemdam compunctionis vomerem ad proferendos fructus terram sui cordis aperire. Sed retrò post aratrum aspicit, qui post exordia boni operis ad mala revertitur, quæ reliquit. Quod quia electis Dei minimè contingit, rectè nunc per Prophetam dicitur: [*Non revertentur cum incederent.*] Qui cur non revertantur, indicat cum subjungit: [*Unumquodque ante faciem suam gradiebatur.*] Ante nos enim æterna sunt, post nos temporalia: quia & illa pergentes invenimus, & ista recedentes quasi post dorsum relinquimus. Unde & magnum illud pennatum animal dicebat, quod usque ad celi tertij secreta volaverat: *Unum verò, quæ retro sunt oblitus, in ea quæ sunt anteriora, extendens me, sequor ad palmam supernæ vocationis.*

In anteriora etenim extentus, eorum quæ retro sunt oblitus fuerat; quia temporalia despiciens, sola quæ sunt æterna quærebat. Ante faciem ergo suam gradiuntur sancta animalia; quia & ea quæ reliquerunt, nullo jam appetitu respiciunt, & in æternis quæ appetunt, sub contemplationis suæ oculis boni operis pedem ponunt. Quisquis itaque jam ante faciem suam ambulare decreverit, magna ei consideratione pensandum est, quòd aliter retro respicitur ex opere, atque aliter ex cogitatione. Sunt etenim quidam qui magna deliberant, & peccatorum suorum conscij, multa ex his quæ possident, egenis distribuere pertractant, ut culpas suas ante Dei oculos misericordiæ visceribus redimant. Jamque hæc operari inchoant, & plerumque cum operantur, paupertatis timor eorum animum concutit, atque timentes ne egent, erga egenos tenaces fiunt, seseque ab ea quam cœperunt, bona operatione suspendunt. Hi nimirum incedentes reversi sunt, quia ante faciem suam ambulare noluerunt. Contra quos rectè per Salomonem dicitur: *Propter frigus peger arare noluit, mendicabit ergo æstate, & non dabitur ei.* Qui enim nunc propter pavorem mentis atque torporem bene operari negligit, cum sol justitiæ in judicio velut in ætate claruerit, mendicat vitam, sed non accipit, quia propter illam bona operari contempsit. Alius despectis carnis desideriis cuncta relinquere, & omnipotentis Dei se subdere servitio pertractat, seque ipsum restringere sub continentiæ & castitatis fræno deliberat; sed cum cecidisse alios etiam post castitatem conspicit, hoc ipsum facere quod deliberaverat, pertimescit. Fitque ut retrò per cogitationem redeat, qui ad anteriora respiciens, jam mentis gressibus ad alta ibat. De quo bene per Salomonem dicitur: *Qui observat ventum, non seminat: & qui considerat nubes, numquam metet.*

Venti quippe nomine, malignus spiritus, qui mentem tentationibus impellit; nubis verò appellatione peccator exprimitur, qui tentationis impulsione commovetur. Qui ergo attendit ventum, non seminat, & qui considerat nubes, nunquam metit: quia is qui tentationes maligni spiritus metuens, & iniquorum lapsus conspiciens, semetipsum desperat,

S. Greg. Tom. I.

A neque nunc exercetur in bono semine operis, neque post reficietur de munere justæ retributionis. Sunt verò nonnulli qui bona quidem quæ noverunt, operantur, atque hæc operantes, meliora deliberant; sed retractantes meliora, quæ deliberaverant, mutant: & quidem bona agunt quæ cœperant, sed à melioribus quæ deliberaverant, succumbunt. Hi nimirum ante humana judicia stare videntur in opere, sed ante omnipotentis Dei oculos ceciderunt in deliberatione. Unde fit plerumque, ut & bonum opus eorum minus Deo placeat, quia * cum pavore mentis in meliori gradu deliberationis inconstanter ponitur, hoc ipsa cogitationis inconstantia accusat. Sed quia perfecti quique magna se discretionis subtilitate conspiciunt, ne ad deteriora unquam vel in opere, vel in cogitatione delabantur, quantum quotidie proficiant, incessanter pensant, rectè de his dicitur: [*Non revertentur cum incederent, sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur.*] Inter hæc igitur considerare libet, nos ad ista tractanda qui sumus, & unde venimus, & usque ad quæ sacri eloquij mysteria perferenda sublevamur. Certè in antiquis parentibus nostris cultores idolorum fuimus; sed ecce per spiritum gratiæ, verba jam cælestia rimamur. Unde hoc nobis? Sed implevit hoc Redemptor humani generis, quod per Prophetam dixit: *Et deserta in ubertatem versa advena comedent.* Hæc quippe prophetarum dicta deserta apud Judæos fuerunt; quia per intellectum mysticum ea excolere inquirendo noluerunt. Nobis autem in ubertatem versa sunt, quia & juxta historiam visionis dicta largiente Deo menti nostræ spiritaliter sapiunt, & jam advena comedimus, quæ cives legis manducare noluerunt. Sint gratiæ unigenito, sit laus æternæ sapientiæ: qui vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA IV.

Similitudo autem vultus eorum facies hominis, & facies leonis à dextris ipsorum quatuor: facies autem bovis à sinistris ipsorum quatuor: & facies aquila desuper ipsorum quatuor: & facies eorum & penna eorum extenta desuper. Dua penna singulorum jungebantur, & dua tegebant corpora eorum. Et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat.

PER sanctum prophetiæ spiritum pennata animalia subtiliter describuntur, ut per hæc Evangelistarum significari personas ipsa nobis subtilitas discretionis aperiat, nihilque sermo Dei nostro intellectui dubietatis relinquat. Ecce enim dicitur: [*Similitudo autem vultus eorum, facies hominis, & facies leonis à dextris ipsorum quatuor: facies autem bovis à sinistris ipsorum quatuor: & facies aquila desuper ipsorum quatuor.*] Quòd enim quatuor hæc pennata animalia sanctos quatuor Evangelistas designent, ipsa uniuscujusque libri Evangelici exordia testantur. Nam quia ab humana generatione cœpit, jure per hominem Matthæus: quia per clamorem in deserto, rectè designatur per leonem Marcus: quia à sacrificio exorsus est, bene per vitulum Lucas: quia verò à divinitate Verbi cœpit, dignè per aquilam significatur Joannes, qui dicit: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Qui dum in ipsam divinitatis substantiam intendit, quasi moræ aquilæ oculos in solem fixit. Sed quia electi omnes membra sunt

DD dd ij

De penn.
dist. 2. c.
Pennata.

Num. 14.
Luc. 9. g.

Philip. 3. c.

Prov. 20.

Ecol. 11.